

بی‌ها را چگونه تعمیر کنیم

تهیه کننده : مرتضی بابائی

تابستان ۱۳۸۳

چگونه تعمیر کنیم؟

تا به حال مطلب و یا نوشته ای در این مورد که راهنمایی در جهت تعمیرات ابنیه ی فنی با شد کمتر مشاهده شده است. احتمال می رود علت اصلی تنوع در خرابی ها و میزان حجم آنها بوده ، در بعضی موارد خرابی ها آنقدر ریز و جزئی هستند ، که از نظر حجمی و ریالی قابل بحث نبوده ولی از حیث اهمیت قابل تأمل هستند و یا این که بلعکس خرابی ها به قدری زیاد بوده که نمی توان آن ها را به آسانی شناسایی و برآورد هزینه نمود. از تعداد هزاران دستگاه پل در یک حوضه با دهانه ها و تپ های مختلف با جزئیات منحصر به فرد و موقعیت جغرافیایی ، لازمه ی صبر و تحمل است که در فصل محدودی از سال جهت شناسایی و تعمیر از ویژگی های این مهم از بخش راهداری است .

قبل تعمیرات که بیشتر به صورت امانی انجام می گرفت ، در هر حوضه سلیقه های منحصر به فرد جایگزین دستور العمل ها و نقشه های اجرایی می شد و از نظر کمی و کیفی هیچگونه اعمال نظری صورت نمی گرفت . ولی هم اکنون که تعمیرات ابنیه ی فنی به صورت پیمانی قابل اجرا است جا دارد که مسئولین و متولیان از اعمال سلیقه های فردی پرهیز نموده و همگی با داشتن طرح و نقشه های اجرایی از نظر کیفی به صورت یکسان عمل نموده تا ان شاء الله به توأم با هدف واحدی در این زمینه گام مؤثری بر داریم . قابل ذکر است این مجموعه بدان معنا نیست و نبوده که در ارائه و پیش نهادهای اجرایی و عملی برادران و مسئولین محدودیتی ایجاد شود . آنچه مد نظر است فقط به خاطر بهبود در روند کیفیت است ، و تمامی نظرات و پیشنهادهای علمی و اجرایی مورد پذیرش می باشد. با آرزوی موفقیت در راه سازندگی و نگهداری از سرمایه های ملی و میهنی .

مرتضی بابایی کارشناس راه و ابنیه فنی

تابستان ۱۳۸۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱-۲	پل
۳	قسمت های مهم پل
۴-۶	شناخت
۷	نگهداری و تعمیر
۸-۱۱	شالوده
۱۰-۱۴	معایب مشهود در پی
۱۵-۱۷	آبستگي در پی
۱۸-۲۷	خرابی دیوارها
۲۸-۳۲	کف سازی داخل پل
۳۳-۳۸	اجرای بریدوشوت
۳۹-۴۳	افتادگی بستر رودخانه
۴۴-۴۶	تابلیه
۴۷-۵۰	نشیمن گاه دال و پیش دال
۵۱-۵۸	افتادگی شانه پل
۵۹-۶۳	گابیونها
۶۴-۷۱	عوامل و خرابیهای تهدید کننده دیگر

سرستون

تمام پل ها در طول عمر خدمتشان احتیاج به نگهداری و مرمت با شدت درجات مختلفی دارند و تمامی آنها از نظر سازه ای دارای عمر خدمتی معین هستند ، و این عمر بیشتر از عمر مفیدی است که در زمان طراحی در نظر گرفته میشود. که بستگی به عوامل گوناگونی دارد

*** چنانچه در موقع طراحی توجه به فاکتورهایی همچون زمین شناسی و موقیت محل احداث ، انتخاب طول دهانه باحجم آب و همچنین بارهای ترافیکی و... شود. و در موقع احداث نظارت خوب و قابل قبولی داشته باشیم ، تا اثر بسزائی دربالا رفتن عمر سازه دارد ، می توان گفت از نظر عمر نمی توان پایانی پیش بینی نمود. متاسفانه بیشترین آسیبی که به تمامی پلها وارد می آید، بیشتر ضعف نظارت و بی توجهی در این مورد است.

که این مهم از نظر مسئولین و مجریان کم رنگ و بی اهمیت جلوه نموده، مشاهده شده است نظارت اینگونه پلها از راه دور و بصورت هفته ای و گاهی ماهیانه انجام می گیرد!! ولی با توجه به شرح و دیگر عوامل پیش بینی شده و نشده و عوامل قهری و جوی و... یک سازه در طول عمر خدمتش نیاز به توجه و نگهداری و تعمیر دارد

و چنانچه در این مورد هزینه هایی پیش بینی نشود و تعمیرات بجا و به موقع صورت نگیرد ،

باعث بوجود آمدن خسارات هنگفت و در نتیجه تخریب پل را همراه خواهد داشت..

که علاوه بر اعمال هزینه بالای احداث مجدد ، عوارض سیاسی ، نظامی ، اقتصادی

اجتماعی و... را در بر دارد و به همین منظور است که نگهداری پل ها از اهمیت و جایگاه ویژه ای برخوردار بوده و نیاز و توجه و مراقبت و نگهداری بیشتری را می طلبد

اشاره شد که یک پل از قسمتهای مختلفی تشکیل شده و این قسمت ها هر کدام به قسمت

های جزئی تر والا آخر تقسیم میشوند. که اینک بشرح هر قسمت پرداخته می شود

(پی - فنداسیون و...)

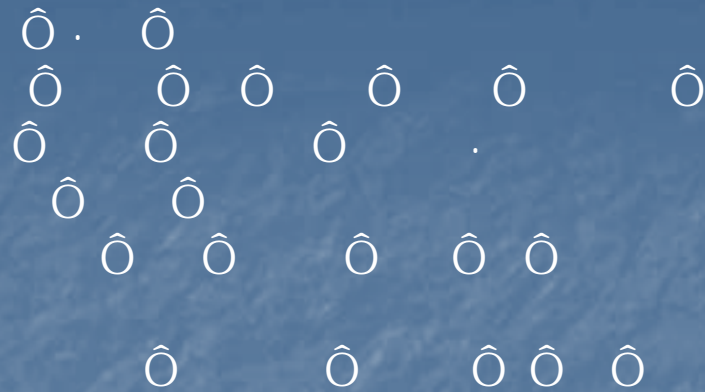
شالوده اساس اصلی سازه را تشکیل می دهد. و هرگونه آسیبی که به سازه وارد شود توسط اعضاء به پی منتقل، و در صورت بی توجهی به این قسمت احتمال تخریب سازه ممکن میگردد

الف: معایب مشهود در پی

- ۱- نشست پی و ایجاد فاصله بین کوله و پی
- ۲- عریان شدن اطراف پی
- ۳- آسیب دیدگی و تخریب قسمتهایی از پی بر اثر برخورد سنگ ناشی از طغیان رودخانه

الف-۱-۱ قسمتهای نشست را مورد بررسی قرارداد، در صورتیکه بستر پی نشست نداشته و از نظر رانش، زمین بستر مشکلی نداشته باشد، اطراف پی را تا بیست سانتی متر بالاتر از پی قالب بندی نموده و بتن را با فشار و ایراتور به زیر دیوار هدایت نموده، بطوریکه بیست سانتیمتر اضافه قالب از بتن پر شود

الف-۲-۲ در صورتیکه نشست پی ادامه داشته باشد، در این مورد نیاز به کارشناسی بیشتر داشته (معمولا از نظر کارشناسان باتجربه استفاده میشود)، و معمولا بایستی حدودا پنج متر جلوتر از پل را (بستگی به نوع دهانه و بستر رودخانه دارد) با احداث برید (برید، دیواری است از جنس مصالح بنایی و یا بتنی پایین تراز بستر طبیعی رودخانه با عرض محدود و بصورت دیوار در عمق های زیاد تا سطح تراز پی کوله ادامه دارد احداث میگردد) از رانش زمین و نشست پی و همچنین افتادگی بستر رودخانه جلوگیری نمود. سپس طبق بند یک فاصله ایجاد شده بین دیوار و پی را پر می نمایم.

احتیاج

بشر به منابع و امکانات مورد نیاز کم صنعت پل سازی رونق گرفت به گونه ای که هم اکنون شاهد احداث پلهایی به طول کیلو مترها که بر روی دره های بزرگ و عرض رودخانه ها وهم چنین بر روی دریا ها احداث گردیده اند هستیم . و می توان هنر این صنعت را به بیش از ۴۰۰۰ سال قبل از میلاد نسبت داد. اولین پلهای طاقی را به اسمیر نای ترکیه به تاریخ ۹۰۰ سال قبل از میلاد و پل سولارس به قدمت ۷۰۰ سال قبل از میلاد و در میان اقوام شرقی (ایرانیان - هندیان - وچینیان) این هنر قبل و بعد از میلاد رونق داشته است . که متاسفانه این آثار بعثت های گوناگون از بین رفته اند. و در این کشور کهن سال کمتر آثاری به یادگار مانده است ، و بیشترین علت را کوهستانی بودن و جاری شدن سیل ها بزرگ و طغیان رودخانه های بزرگ و فرسایش زمین های اطراف و بستر رودخانه نسبت داده اند . ولی با این حال آثاری از این هنر ارزشمند در حال حاضر هنوز در بعضی از نقاط ایران خود نمایی می کند که از جمله می توان پل هایی هم چون اورار توها بر روی رودخانه ارس در مرز ایران و شوروی و بند دختر در شمال غربی تخت جمشید ، پل والدین (بند قیصر) در شوشتر ، (والدین امپراتور روم بود که در سال ۲۶۰ بعد

از میلاد با تمام سپاهیان به اسارت شاهپور اول در آمده طاق های رومی از این تاریخ به بعد توسط مهند سین اسیر در ایران رواج یافت. پل دختر در شمال غربی اندیمشک در زمان شاهپور اول ، پل خدا آفرین بر روی رودخانه ارس در شمال آذربایجان در دوره ۱۷ هجری توسط بکر ابن عبدالله، پل ضیاء الملك بر روی رودخانه نزدیکی کرخه در قرن هشتم ، پل توس در خراسان ، پل قزل اوزن ، پل گرگان ، پل قافلنکوه و دهها اثر ارزشمند دیگر از این هنر بزرگ می باشد.

دوران صفوی رامی توان عصر شکوفایی معماری ایرانی نام برد . و پلهای بزرگی هم چون سی و سه پل (پل الله وردی خان) پل خواجه در اصفهان و دیگر پل های بزرگ در سراسر کشور بزرگ ایران از آثار ارزشمند این دوره میباشند.

منابع (طراحی پل جلد يك شاهپور طا حوني)

به نام خدا

مقدمه

به منظور جلوگیری از فرسایش زود رس راه و ابنیه فنی موجود با توجه به هزینه ی ساخت و کمبود منابع مالی و فقر منابع معدنی ، و با نظر به این که گردش صنعت حمل و نقل که نود درصد آن از طریق جاده انجام می گیرد . مستلزم راه مناسب به منظور تسریع در جابجایی و کاهش هزینه ی کالا و همچنین امنیت آسایش مسافر ، از ضروریات اصلی در هر کشور است . وجود راههای مناسب و امن تأثیر بسزایی در رشد و شکوفایی هر کشور و یا منطقه ایی دارد . به گونه ایی که مشاهده می شود هر کشوری که راه بهتر و مناسب تری داشته رشد چشمگیرتری از نظر فرهنگی ، اقتصادی ، اجتماعی ، بهداشتی ، سیاسی ، نظامی و ... به مراتب رشد چشمگیرتری نسبت به کشور های هم جوار خود داشته و می توان گفت: که نداشتن راه مناسب برابر است با عدم زمینه های پیشرفت بشری . و میتوان راه هارا شریان های حیاتی يك کشور به شمار آورد . پس جا دارد در این مورد تحولی درمکانیزم راه و راهسازی و راهداری بوجود آید . و راههای موجود هماهنگ با رشد ترافیک توسعه یابند و یا ناوگان را با راههای موجود هماهنگ ساخت . در غیر این صورت شاهد توقف ناوگان جاده ای خواهیم بود . و از طرفی می دانیم کشور ما با بیش از شصت درصد طبیعت کوهستانی و مناطق صعب العبور با پدیده ای شگرف و هزینه بر مواجه بوده به طوری که ساخت يك کیلو متر راه در مناطق کوهستانی از نظر زمان پنج و از نظر هزینه ده برابر نسبت به يك کیلو متر راه در مناطق دشتی به خود اختصاص می دهد . این چنین راهی که با پیش فرض سی سال عمر مفید احداث می گردد و یکی از سرمایه های ملی و مملکتی محسوب می گردد ، جا دارد که مورد بی توجهی قرار نگیرند و با سهل انگاری زمینه ی اضمحلال آنها را فراهم نسازیم .

قسمت های مهم پل که بایستی مورد توجه قرار گیرد و به طور فصلی بازدید شود به شرح زیر می باشد.

۱. شالوده ها

۲. دیوارها (کوله، میان پایه، ضامن، هدایت آب، و..)

۳. نشیمن گاه دال

۴. دال (تابلیه) (تیرها، پوترها، تیرهای فلزی، و..)

۵. درزهای انبساط

۶. آبچکان ها، و بار باکان ها

*** آبچکانها سورهایی به قطر ۶ تا ۸ سانتیمتر به منظور دفع آبهای سطحی در دال پل تعبیه میگردد

۱. جان پناه (نردهای فلزی در دو طرف پلهای بزرگ به منظور حفظ ایمنی افراد پیاده و جلوگیری از سقوط خودروهای سبک به داخل پل نصب میگردد)

۲. قرنیزهای بتنی (منظور از احداث قرنیز بالا بردن ایمنی و همچنین نشان دادن عرض سواره رودر محل پل)

۳. افتادگیهای سطح سواره رووشانه راه در محل پلها

۴. تنظیم بستر پل در قسمت های ورودی و خروجی و داخل دهانه به منظور سهولت جریان آب و همچنین جلوگیری از آب شستگی پی و بستر پل.

بایستی دانست که یک پل از چه قسمت هایی تشکیل شده و کدام یک حساستر و چه قسمت هایی آسیب پذیرترند. وبدون شناخت اجزاء تشکیل دهنده و قسمت های حساس و آسیب پذیر نمی توان کارشناسی خوبی از پل داشته باشیم. در زیر تقسیم بندی هایی از پل ها آورده شده که تکافوی شناخت اولیه ای از پل می نماید ولی برای دسترسی و اطلاعات کامل و جامع بایستی به منابع و مراجع رجوع شود.

تقسیم بندی هایی که از پل به عمل می آید . می تواند بشرح زیر باشد.

الف : از نظر سازه ی پل

۱. شالوده (پی) { زیر سازه }
۲. پایه ها (دیوارهای باربر) { زیر سازه }
۳. عرشه (دال، عبور گاه، سیستم خمشی، و....) { روسازه }

ب : از نظر دهانه

- ۱- پلهای بادخانه زیر هشت متر دهانه کوچک
- ۲- پلهای بادخانه هشت تا پنجاه متر دهانه متوسط
- ۳- پلهای بالای پنجاه متر را بزرگ (بلند)

پ : از نظر سیستم سازه ای

- ۱- پلهای صفحه ای (از بتن مسلح)
- ۲- تیرو شاه تیر (ترکیب فولاد و بتن)
- ۳- پلهای خریابی
- ۴- پلهای قوسی (طاقی)
- ۵- پلهای طرهای
- ۶- پلهای معلق (با کابل سهمی)
- ۷- پلهای با کابل های کشیده (ترکه ای)
- ۸- پلهای قابی و.....

ج: از نقطه نظر مصالح

- ۱- پلهای با مصالح بنایی
  - ۲- پل های بتن مسلح و غیر مسلح (درجا و پیش ساخته)
  - ۳- پل های پیش تنیده (پیش کشیده و پس کشیده)
  - ۴- پل های فولادی
  - ۵- پل های مرکب (فولاد و بتن)
  - ۶- پل های آلومینیومی و.....
- ** تقسیم بندیهای فوق کلاً به منظور راهنمایی میباشد و استناد آئین نامه ای ندارد.

علاقه مندان می توانند جهت اطلاعات بیشتر به کتابهای مرجع و آئین نامه ها و نشریات متعددی که در این مورد در دسترس میباشد رجوع فرمایند.

الف-۲-۱ اطراف پی را از مواد زائد پاک سازی نموده سپس به فاصله هشتادسانتیمتر تا یکمتر اطراف

پی را قالب بندی می نمائیم و داخل قالب را با بتن ۲۵۰ پر نموده بصورتیکه

یک کلاف بتنی اطراف پی عریان شده را پوشش دهد

الف-۲-۲ در قسمت ورودی و خروجی اقدام به احداث برید می نمائیم، سپس حد فاصل بین دهانه و پی را با

مصالح سنگی بلو کاژ نموده و حدود پنجاه سانتیمتر مانده به بستر پل را با مصالح بنایی (لاشه سنگ

وملات ماسه و سیمان) پر نموده، و در نهایت به ضخامت بیست سانتیمتر بتن بستر پل پوشش داده می شود

الف-۳- در صورتیکه قسمت‌ها پی از پی بر اثر خورد مصالح آسیب دیده باشد.

پس از خارج کردن مصالح زائد و اضافی اطراف پی، سنگ‌ها و قسمت‌های معیوب را خارج نموده، سپس با

مصالح مرغوب قسمت‌های آسیب دیده را ترمیم نمود و بقیه عملیات طبق بندهای ذکر شده فوق انجام

می دهیم (با توجه به نوع و شدت خرابی)

معایب اکثر معایب پی کوله بوده، با این تفاوت که آب بردگیها بیشتر و عمیق تر از آب
بردگیهای پی کوله می باشد

( )

مراحل کار به صورت تعمیرات پی کوله بوده، که در میان پایه ها، پی های کمکی در
دو طرف دیوار و به موازات پی موجود احداث می گردد.
در شکل مراحل انجام کار نشان داده شده است.

نمونه هایی از آبردگی های کف پل

تعمیر و ترمیم آب بردگی ها

آب بردگی کف پل و زیر کوله

تعمیر و ترمیم آب بردگی ها

آب بردگی های پی دیوارهای هدایت آب

آبشستگی پی دیوارهای هدایت آب
(برگشتی و ضامن) طبق
آبشستگی پی دیوار کوله ها بوده ولی با مانور و سیران
عمل بیشتری انجام می گیرد
در تصویر آب بردگیها و مراحل انجام کار نشان داده شده
است.

آبستگي پي ديوار هدايت آب و مراحل احداث ديوار كمكي

آب بردگی
پی دیوار
کوله و
هدایت
آب

خرابی های موجود در دیوارها و کوله ها

خرابی ها چند مورد بیشتر نمی تواند باشد

- ۱- بر اثر نشست پی
  - ۲- بر اثر رانش زمین زیر پی
  - ۳- بر اثر فشار خاک پشت کوله
  - ۴- بر اثر ضربه ناشی از سنگ های بزرگ در موقع سیل و اثابت به دیوار .
  - ۵- بر اثر نشست خاک پشت پی و ضربه های وارده توسط خودروها به دیوار
  - ۶- بر اثر ضعیف بودن دیوار و فشار ناشی از دال و یا بارمرده
  - ۷- بر اثر زلزله
  - ۸- بر اثر عدم رعایت ارتفاع مجاز (لا غری)
  - ۹- بر اثر نامرغوب بودن جنس سنگ ها و تاثیر عوامل جوی (گرما و سرما) و همچنین عوامل شیمیایی
  - ۱۰- نامرغوب بودن مصالح - عدم رعایت مقدار سیمان لازم - بنایی غلط و خشکه چینی سنگ های داخل دیوار .
- در صورت بروز هر یک از موارد فوق دیوار با مشکل مواجه و تا حد ممکن از خود مقاومت نشان می دهد . و در صورت تسلیم شدن و عدم توانایی در برابر نیروهای وارده به صورت یکی از عوارض زیر بروز می کند:

۱- نشست دیوار و افتادن فاصله بین دال و دیوار

ترک ها شکل مشخصی ندارند و به صورت های گوناگون افقی- عمودی- مورب - جدا شدگی سنگ ها - در رفتگی بند کشی ها - ایجاد فاصله بین ردیف های سنگی دیوار - در رفتگی سنگ های مالون - جدا شدن دیوار از حالت قائم و غیره میباشد در زیر نمونه ای از این ترکها آمده است.

چنانکه درعکس مشاهده می شود ترک از نوع رانشی بوده و ریشه در پی دارد، حرکت بستر زیر پی و نشست در پی، و نهایتاً باعث به وجود آمدن ترک در دیوار گردیده)

- ۱- احداث پی کمکی به موازات پی موجود کوله به عرض یک متر و ارتفاع مورد نیاز به منظور تقویت پی کوله
- ۲- احداث دیوار به صورت برید در قسمت خروجی پل (حداً فاصل دو کوله) با عرض دو متر و ارتفاع مناسب به منظور تثبیت بستر پل و جلوگیری از رانش پی کوله ها
- ۳- کف سازی داخل دهانه به صورت یکپارچه به منظور مقاوم سازی بین دیوارهای کوله و جلوگیری از آبشستگی کف
- ۴- باز نمودن ترک های موجود و پر نمودن داخل آن ها به صورت عمقی با مصالح بند کشی. (قابل ذکر است که دیوار کوله از نظر مصالح و بنایی مشکلی خاصی نداشت)
- ۵- احداث برید در قسمت ورودی به منظور جلوگیری از نفوذ آب به زیر بستر و آب شستگی کف پل

کاهش سرعت آب و جلوگیری از شسته شدن و تخریب بستریل و به وجود آمدن اختلاف ارتفاع شدید و همچنین افتادگی بستر رودخانه می گردد) ***در بعضی مواقع که دیوار کوله آسیب دیده باشد و احتمال تخریب می رود و دهانه پل به اندازه کافی بوده و جوابگوی دبی آبهای موجود باشد می توان در مجاور دیوار ۶-۱ احداث شوت (دیوارهایی در قسمت خروجی پل به صورت پله ای که به منظور آسیب دیده که تخریبی است و امکان بازسازی ندارد، دیواری با عرض کمتر و با مصالح مرغوب تر به موازات دیوار قدیمی در داخل دهانه احداث نمود. **در بعضی دیوارها: می توان سنگ های معیوب را با دقت بیرون آورد و سنگ های سالم را با ظرافت خاص جایگزین نمود. •در بعضی مواقع می توان با شمع کوبی و احتیاط کامل دیوار معیوب را به قسمت هایی تقسیم کرد و به صورت مرحله ای تخریب و بازسازی نمود

-

اکثراً به علت فشار بار وارده می باشد. که با بروز ترک هایی نامشخص در بدنه دیوار آغاز می شود. چنانچه تشخیص در این مورد صحیح باشد می توان با تقویت دیوار به صورت کلاف بندی دیوار، از تخریب آن جلوگیری نمود. نحوه کار به این شکل است:

که دور تا دور این دیوار را با میلگردهایی با قطرهای ۲۴ الی ۳۲ و با فاصله ۲۵ سانت به صورت عمود و میلگردهایی با سایز ۱۶ از نوع آجدار را به صورت افقی به فاصله ۲۵ سانت کلاف بندی (شبکه) و سپس قالب بندی و بتن ریزی به صورت مرحله ای با ویبره کامل انجام می شود. ضخامت کلاف حداقل ۳۰ سانتی متر از هر طرف بوده که این کلاف به وسیله میلگردهایی که به قطر ۱۶ میلی متر است در فاصله معین به داخل دیوار مهار میشوند. •بتن از نوع ۳۵۰ انتخاب گردد.

-

دیوارهای هدایت آب اکثراً بر اثر خالی شدن زیر دیوار (پی) و یا بی وزنی در هنگام سیل و نفوذ آب به پشت دیوار (غوطه ور شدن) باعث به وجود آمدن ترک و نهایتاً تخریب رخ می دهد.

در هیچ حالتی نباید دیوارهای هدایت آب که به دستک پل هم معروفند پشت آنها خالی باشد و یا اجازه نفوذ آب به پشت آنها داده شود . با عملیات لای رویی و تنظیم بستر دهانه پل و تنظیم شیروانی های خاک ریز می توان مانع این کار شد.

-

دیوارهای ضامن که به منظور محافظت از جسم راه و در موازات راه ساخته می شوند به علت های مختلف با مشکل مواجه می شوند و در معرض تخریب قرار می گیرند:

۱- به علت فشار خاک پشت دیوار

۲- به علت وارد آمدن ضربه در موقع عملیات راهسازی و یا سیل

۳- به علت نفوذ آب به پشت دیوار و حالت بی وزنی

در شکل نمونه ای از تخریب دیوار ضامن بر اثر سیل و نفوذ آب به پشت دیوار مشاهده می شود.

* در صورتی که دیوار هدایت آب در قسمت پی دچار مشکل شود میتوان به وسیله احداث پی کمکی در موازات پی قدیم اقدام به

تقویت آن نمود (پی تقویتی قبلاً شرح آن داده شده).

ایجاد ترک بر اثر نشست پی کوله

مراحل کارشناسی قبل از انجام تعمیرات به منظور اطمینان و علت به وجود آمدن ترک

احداث پی کمکی و تزریق بتن به منظور تقویت پی و جلوگیری از نشست و رانش کوله

مراحل اجرای کف سازی داخل پل و اجرای برید و شوت

( )

مراحل پایانی کار

تخریب دیوار میان پایه بر اثر نشست پی

کف سازي داخل پل

(راديه)

این قسمت که مربوط به کف پل مي باشد بیشتر مواقع دستخوش آب بردگي هاي شديد مي شود . به گونه اي که کف پل لخت و عور و پي هاي ديوارها و کوله و پایه نمايان مي شود .

در آب بردگي هاي شديد تمالي کف پل از بين مي رود و از قسمت بالادست با نفوذ آب به زیر لايه هاي کف سازي شده آغاز، وبا کنده شدن مصالح و نهایتاً تخریب کف به قسمت خروجي پل منتهي مي شود . عدم رسيدگي بموقع باعث آسیب پذيري به پي کوله و يا پایه ها مي شود .

لازم به ذکر است در پل هايي که دهانه آنها بزرگتر بوده و از میان پایه استفاده نمي گردد، نيازي به احداث راديه و برید ندارند . و هر مقدار وسط دهانه گودافتادگي بیشتری داشته باشيم آسیب پذيري کوله ها کمتر است (فقط مي توان اطراف پي کوله را با کلاف بندي از آسیب پذيري محافظت نمود) .

امروزه به همين منظور اقدام به ساخت پل هاي با دهانه بزرگ بدون میان پایه مي نمايند زیرا آسیب پذيري اين گونه پل ها کمتر از پل هاي با دهانه مشابه و داراي میان پایه است .

( )

تعمیرات را می توان به چند دسته تقسیم نمود:

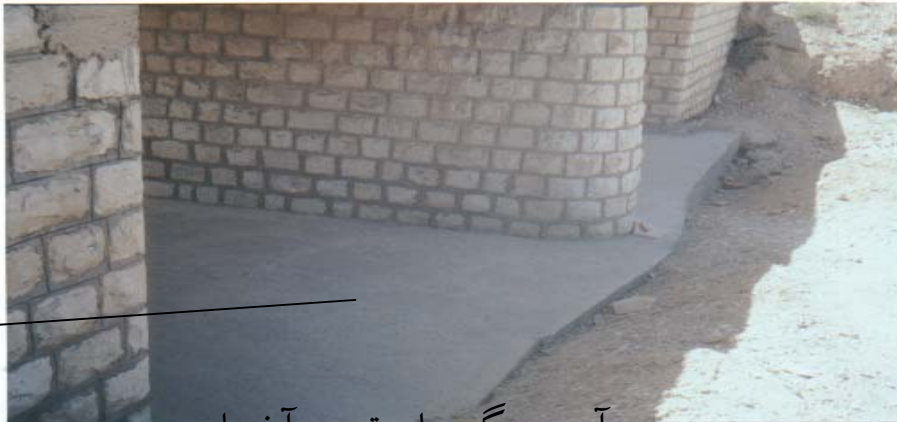
۱. آب بردگی های عمیق: در این گونه آب بردگی ها می توان با تخت و تراز نمودن کف پل و سنگ چین نمودن قسمت زیرین بدون مصالح (بلوکاژ) (خشکه چینی) نمود. و این کار را تا ارتفاع ۵۰الی ۶۰ سانتی متر مانده به کف و سپس با مصالح بنایی (لاشه چینی با ملات ۱/۴) تا کف پل ادامه داد و در پایان یک قشر بتن با مقاومت ۳۰۰ کیلوگرم و به ضخامت ۱۵الی ۲۰ سانتی متر بعنوان پوشش نهایی و با رعایت شیب طولی و عرضی اقدام نمود. شیب طولی بایستی به گونه ای نباشد که باعث سرعت آب و آب بردگی کف شود. (حداکثر ۱۰ درصد و شیب عرضی در وسط حداکثر ۴ درصد بیشتر نباشد).

۲. آب بردگی های نیمه عمیق: در این گونه آب بردگی ها که حدوداً کمتر از یک متر عمق دارند پس از تخت و تراز نمودن کف پل یک سری سنگ لاشه بدون ملات به صورت بلوکاژ (به منظور جدایی ملات با خاک) چیده سپس عملیات بنایی طبق بند بالا ادامه خواهد یافت.

۳. آب بردگی های کم عمق: پس از تخت و تراز نمودن کف و خارج نمودن مصالح اضافی ابتدا یک لایه ملات سپس عملیات بنایی با دقت و ظرافت خاص انجام می گیرد و نهایتاً ۱۵الی ۲۰ سانتیمتر بتن.

۴. آب بردگی های پراکنده: این آب بردگی ها را میتوان به صورت شکل های منظم هندسی در قطعات مختلف درآورد و پس از خارج نمودن مواد زائد اقدام به بنایی به صورت های قبلی می نمائیم.

تذکره: در هر ردیف از بنایی به منظور انجام کف سازی جدید با قدیم و پر نمودن قسمت های خالی و خلل و فرج ها ملات نرم را به وسیله ویراتورو یا میلی گرد و یا چوب با فشار به قسمت های قدیمی و درزها هدایت نموده و نهایتاً قسمت آخر را با بتن قدیم همسطح می نمایم

آب بردگی ها و ترمیم آن ها

نمونه هایی از اجرای تعمیرات کف پل ها (رادیه)

اجرا ي برید

دیوارهای آرام کننده آب (کاهش دهنده سرعت)

این دیوارها را به چند منظور احداث می نمایند :

- ۱- به منظور کاهش سرعت آب در قسمت های ورودی و خروجی
- ۲- به منظور هم ترازی بستر پل در قسمت های ورودی و خروجی
- ۳- به منظور جلوگیری از نفوذ آب در قسمت های ورودی به زیر پی و جلوگیری از شسته شدن کف پل در قسمت خروجی
- ۴- به منظور جلوگیری از افتادگی بستر رودخانه در پایین دست پل

نحوه اجرا :

برید را به چند روش می توان اجرا نمود، اجرای هر روش بستگی به وضعیت و موقعیت جغرافیایی و نحوه احداث و توان اقتصادی دارد .

- 1- برید را می توان در فاصله دورتری از دهانه پل در قسمت ورودی و خروجی احداث نمود مثلاً در فاصله ۱۰ الی ۲۰ متری در حد فاصل ابتدای دو دستک ورودی و خروجی و یا پایین تر و بالاتر. (انتخاب ای قسمت حجم عملیات زیادی را به خود اختصاص میدهد)
- ۲- در فاصله ۳ الی ۵ متری ورودی و خروجی پل حد فاصل وسط دیوارهای هدایت آب (مناسب ترین محل می باشد)
- ۳- ابتدای ورودی و خروجی پل (قسمت داخلی دیوار برید، مماس بر لبه پی می باشد. عمق برید همکف پی دیوار دستک و یا کوله بوده و در زمین های سخت معمولاً برابر یک متر عرض و یک متر عمق در نظر گرفته می شود .

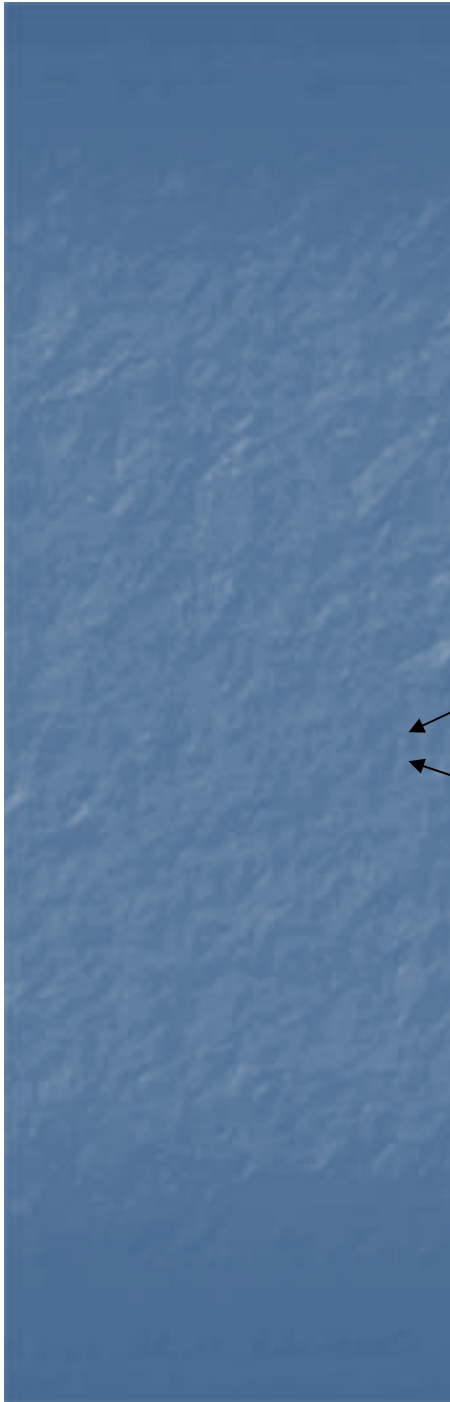
** معمولاً اجرا به صورت پی سازی بوده (بنایی ویا بتتی) در کف پی ردیف های بنایی با سنگ های قواره گاه از سنگ های مالون استفاده می شود و نهایتاً سطح بالایی برید با بتن کف (رادیه) همتراز می شود .

•در قسمت های خروجی برید را متصل به شوتها (سکوهایی نشیمن آب) می نمایند .

شوت (سکوهایی نشیمن آب)

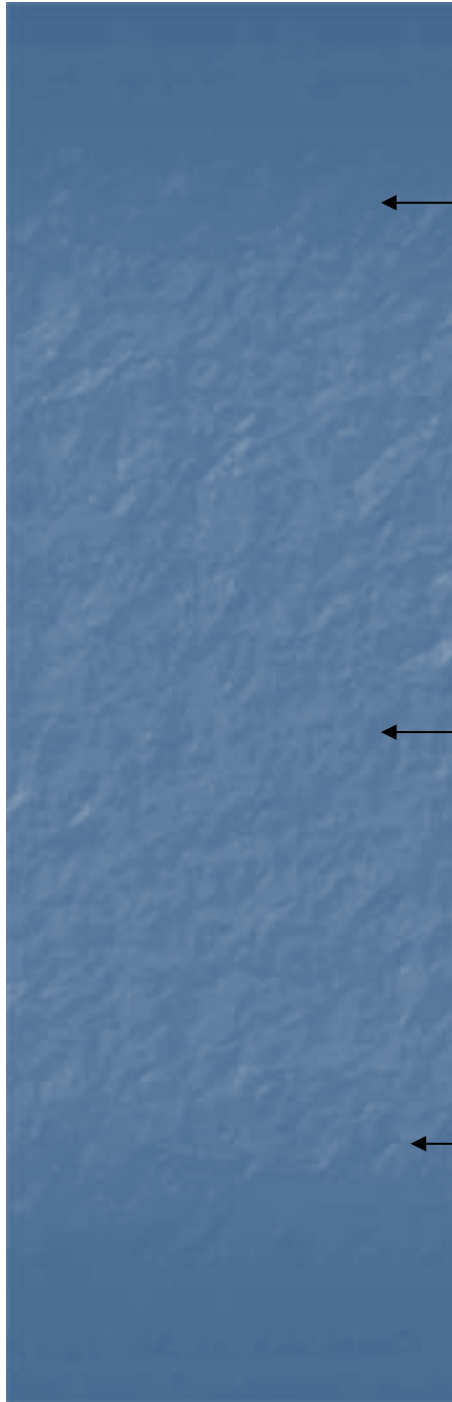
همچنان که گفته شد احداث شوت باعث جلوگیری از سرعت آب و آبشستگی های شدید و پایین افتادن بستر پل در قسمت خروجی می شود. احداث شوتها درست شبیه برید بوده و متصل به بریداست، احداث شوتها در قسمت بر کار با سنگ مالون و یا با سنگ لاشه و پوشش بتتی ویا کلا بتتی می باشد . عمق پی در قسمت های خروجی بستگی به عمق آبشستگی وافتادگی بستر پل داشته ،عرض آن حد اقل يك مترو ارتفاع شوتها با توجه به اختلاف ارتفاع کف پل و زمین بستر رودخانه پایین دست انتخاب می شود .و بیشتر از ۵۰ سانیمتر نبایستی انتخاب گردد ارتفاع ۳۰ سانیمتر مناسبترین گزینه است.

بایستی توجه داشت که پرتاب آب به گونه ای نباشد که باعث آبشستگی کف پله ها گردد. و یا کف پل به گونه ای کم نباشد که باعث پرتاب آب از اولین پله به آخرین و یا به بستر رودخانه شود .
در هر صورت بایستی ارتفاع و کف پله متناسب با حجم آب و سرعت آن انتخاب شود. معمولاً حداکثر ارتفاع ۵۰ سانتی متر و حد اقل کف يك متر در نظر گرفته میشود .
در قسمت منتهی به زمین طبیعی(بستر رودخانه) احداث بستر بنایی به عرض يك متر ضروری است.

تعمیر و ترمیم آب بردگی ها

افتادگی بستر رودخانه :

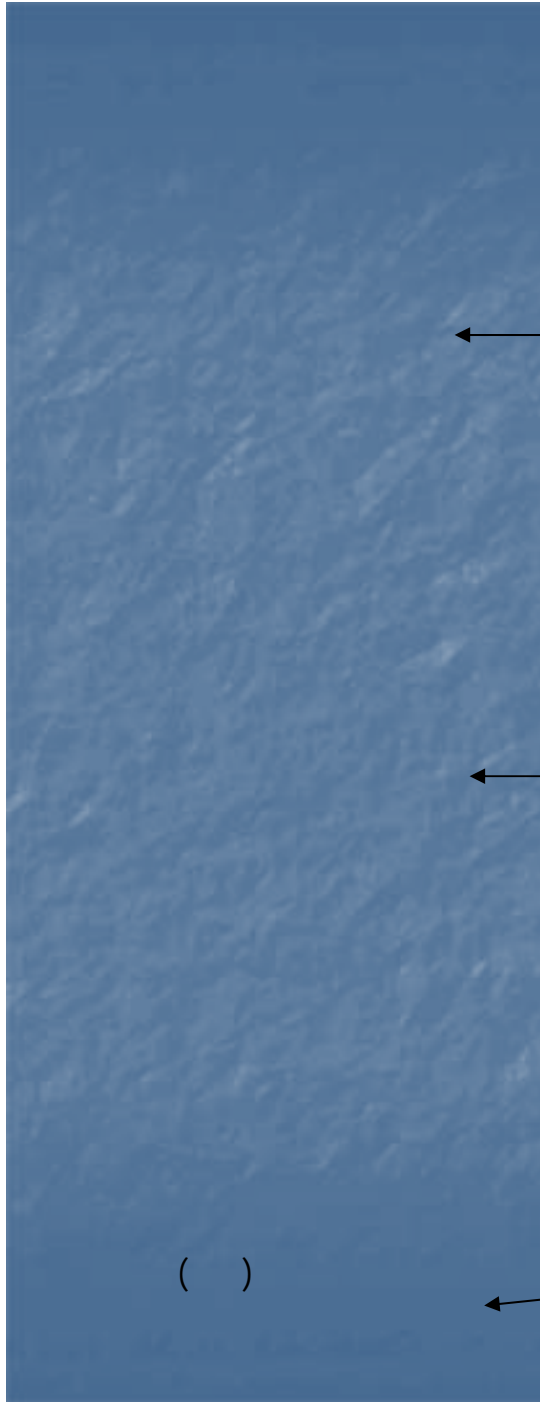
به علت های گوناگون رودخانه در قسمت های پایین دست دچار آبستگي های شدید می گردد به طوري که در چند دهه اختلاف ارتفاعي چشمگیر بين بستر رودخانه و بستر پل به وجود می آید . و چنانچه اقدامي در مورد جلوگیری از این پدیده نشود باعث شسته شدن کف رودخانه و ایجاد اختلاف ارتفاع پي و بستر رودخانه و رانش و نشست پي و دیوار کوله و سرانجام تخریب پل خواهد شد .

بدین منظور بایستی مراقبت به عمل آید تا هیچگونه تغییری در بستر رودخانه و برداشتن مصالح به فاصله ۱۰۰۰ متر در پایین دست پل و ۵۰۰ متر در بالادست صورت نگیرد . هر گونه تغییرات در بستر رودخانه باعث انحراف جریان عادي آب و در نتیجه آسیب پذیری پل می شود .

در جاهایی که شیب رودخانه تند بوده و امکان تسطیح و هم تراز ي وجود ندارد و جریان آب باعث شسته شدن کف رودخانه می شود میتوان به وسیله سدهایی (خاکی یا سنگي یا بتني) از سرعت آب کاسته شود. تا جریان آب مخصوصاً در مواقع سیلابي باعث آبستگي کف پل نشود .

نحوه اجرا بدین شکل است که در پایین دست مخصوصاً در قسمت هایی که عرض رودخانه کم است با احداث سد به وسیله گابیون و یا دیوار تا ارتفاع مورد نظر زمین مجاور و یا کف پل همتراز می نمایند .

(مصالح به مرور زمان در پشت سد جمع شده و باعث هم تراز ي بستر رودخانه و کف پل میگردد)
تصاویری در جهت جلوگیری از این پدیده آورده شده است.

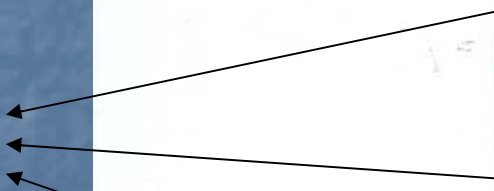
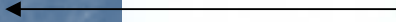

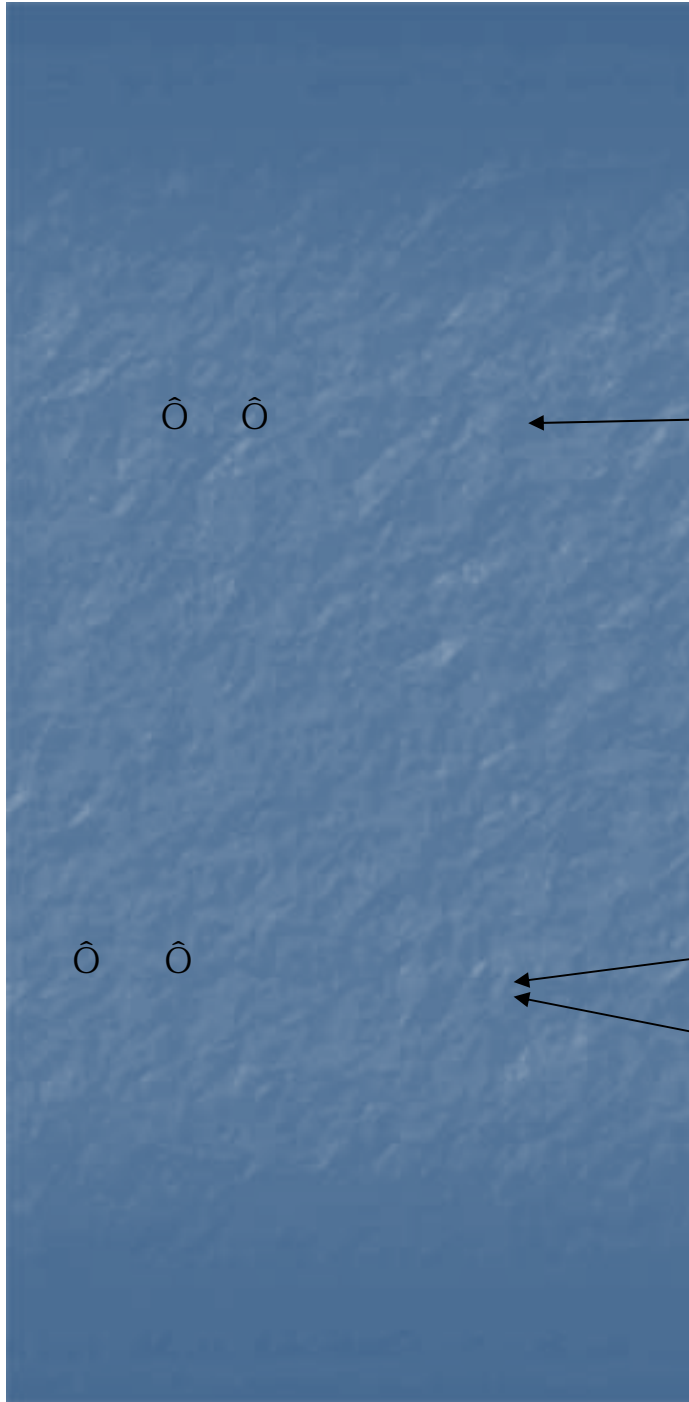
( )

افتادگی بستر پل و مراحل جلوگیری از آن

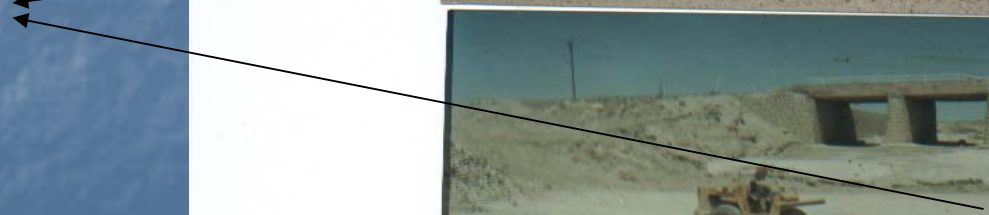
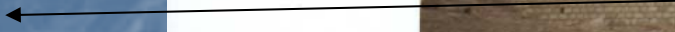

ô ô

ô ô

تابلیه (دال – سقف)

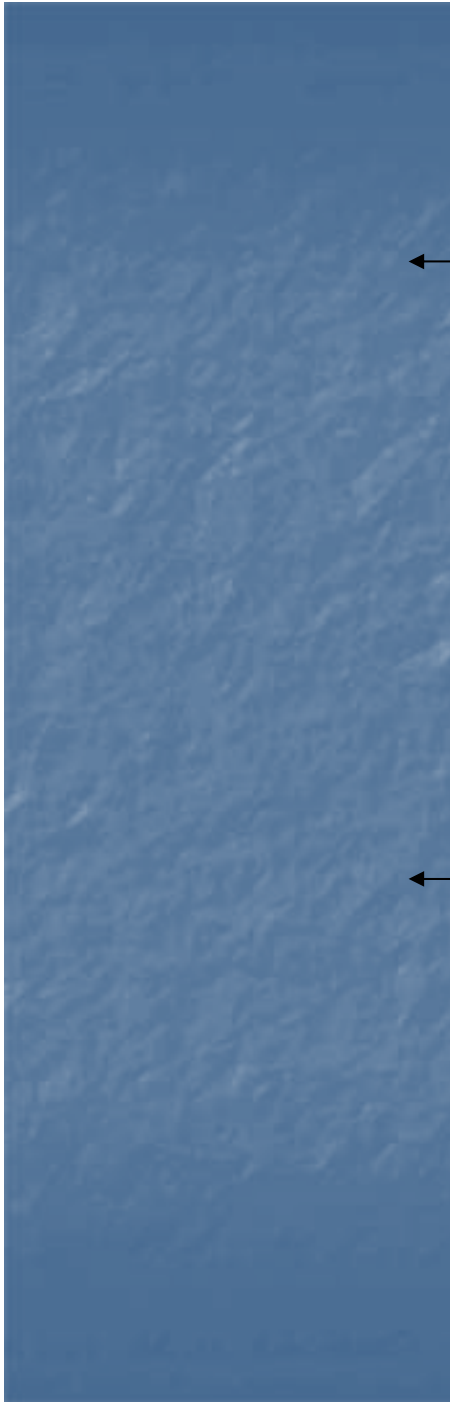
تابلیه ها یا به صورت یکپارچه و در محل و یا به صورت پیش ساخته و سپس به محل حمل و نصب می گردند .

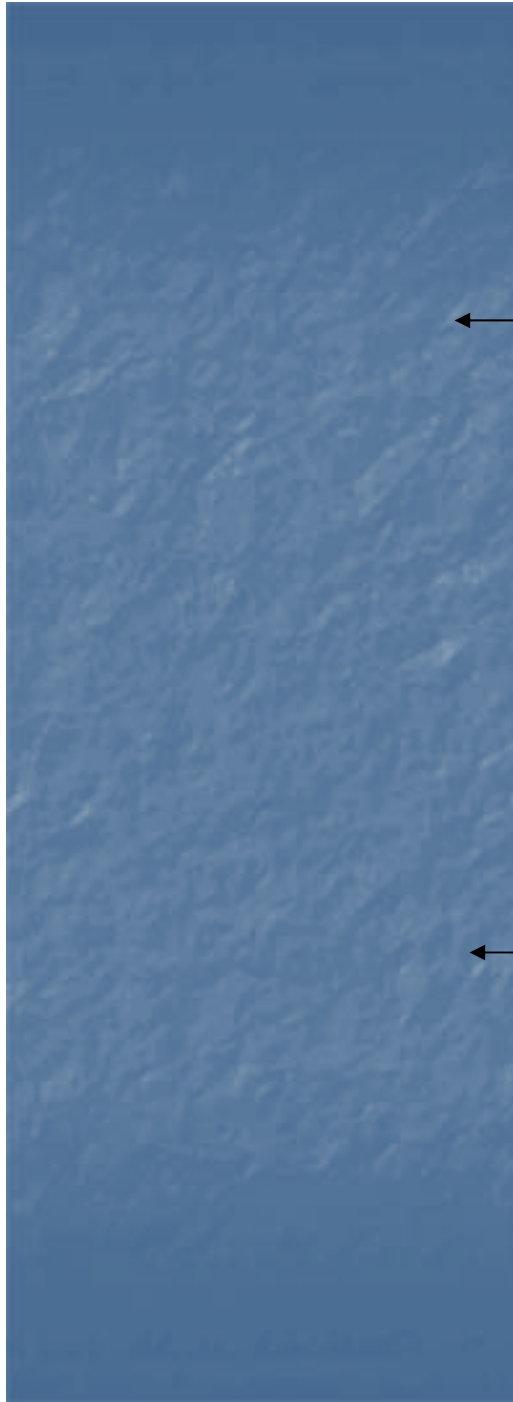
معایب

معایب تابلیه اکثراً به صورت هایی همچون عریانی آرماتورها در زیر دال و یا خوردگی بتن- کچلی - کرمو - جمع شدگی درشت دانه ها - پوسیدگی - پوکی - و در خیلی مواقع ترک هایی از قبیل مویی - حرارتی - طولی - عرضی - مورب و غیره و همچنین خیز (خمیدگی به طرف پایین) - جداشدگی و غیره مشاهده می گردد .

اکثر معایب فوق مربوط به اجرای غلط می باشد که در موقع ساخت دقت کافی صورت نگرفته است . تعدادی از این معایب را می توان رفع نقص کرد. مثل عریانی آرماتورها به وسیله پلاستر و یا پوسیدگی بتن با تخریب قسمت پوسیده و اصلاح آن و یا بندکشی ترک های طولی و عرضی از زیر و دوغاب ریزی از سمت بالا و همچنین تخریب قسمت های جدا شده و آسیب دیده با مهارت کامل و بازسازی مجدد آن ، در بعضی مواقع می توان قسمتی از دال را که آسیب دیده به صورت شکل هندسی خاص از محل جدا نمود و مجدداً با اجرای قالب بندی (بتن درجا) و یا دال پیش ساخته جایگزین آن نمود .

:

در دهانه های کوچک که معمولاً بدون شناژ هستند و معایب بیشتر به صورت خردشدگی و دررفتگی سنگ های ردیف آخر منتهی به دال مشهود است می توان با اصلاح سنگ های معیوب رفع نقص نمود.

- در دهانه های بزرگ که معمولاً با شناژ همراه است (چنانچه آرماتور تعبیه نکرده باشند) در اثر فشار بار وارده و یا نشست شناژ دیوار به صورت عمودی شکسته میشود به گونه ای که ترک ها از فاصله دور مشاهده می گردد (در صورت مصلح بودن) ترک ها به صورت های مختلف (عمودی - افقی - مورب) بروز می نمایند. در این گونه موارد نمی توان اقدامی خاص انجام داد چون دالها به صورت یکپارچه ریخته شده اند و نیروهای وارده از طرف دال به صورت سراسری به تمامی شناژ منتقل می گردند و تاثیر زیادی در نشست دال نخواهد داشت و فقط می توان در قسمت هایی که بین شناژ و دال فاصله ایجاد شده است. با مصالح بندکشی و با فشار پر نمود

-در قسمت هایی که تیرها و دال ها به وسیله واسطه هایی از قبیل نئوپرن - غلطک و... به شناژ مرتبط شده است در صورت عمل نمودن نئوپرنها و یا غلطکها و خارج شدن از حالت ارتجاعی والاستیک و شکستگی غلطک ها می توان نسبت به تعویض آنها اقدام نمود. البته این عمل نیاز به تخصص و ابزار خاص خود را دارد و از عهده هر کسی برنخواهد آمد.

(پیش دال):

شکستگی دیوارها در قسمت پشت کوله و یا پیش دال بیشتر بر اثر عمل نمودن درزهای انبساط می باشد که بر اثر پر شدن فضای خالی پیش بینی شده و با بی توجهی این پدیده به وجود می آید و بیشتر در فصل گرما و تابستان که حداکثر انقباض صورت می گیرد به وجود خواهد آمد.

:

- به علت عدم اجزای ورق پوشش دهنده حد فاصل دال و پیش دال (عبور وسائل نقلیه و ضربه وارده به تدریج آسفالت بالای درز را تخریب و به داخل درز هدایت و باعث مسدود شدن آن می گردد).

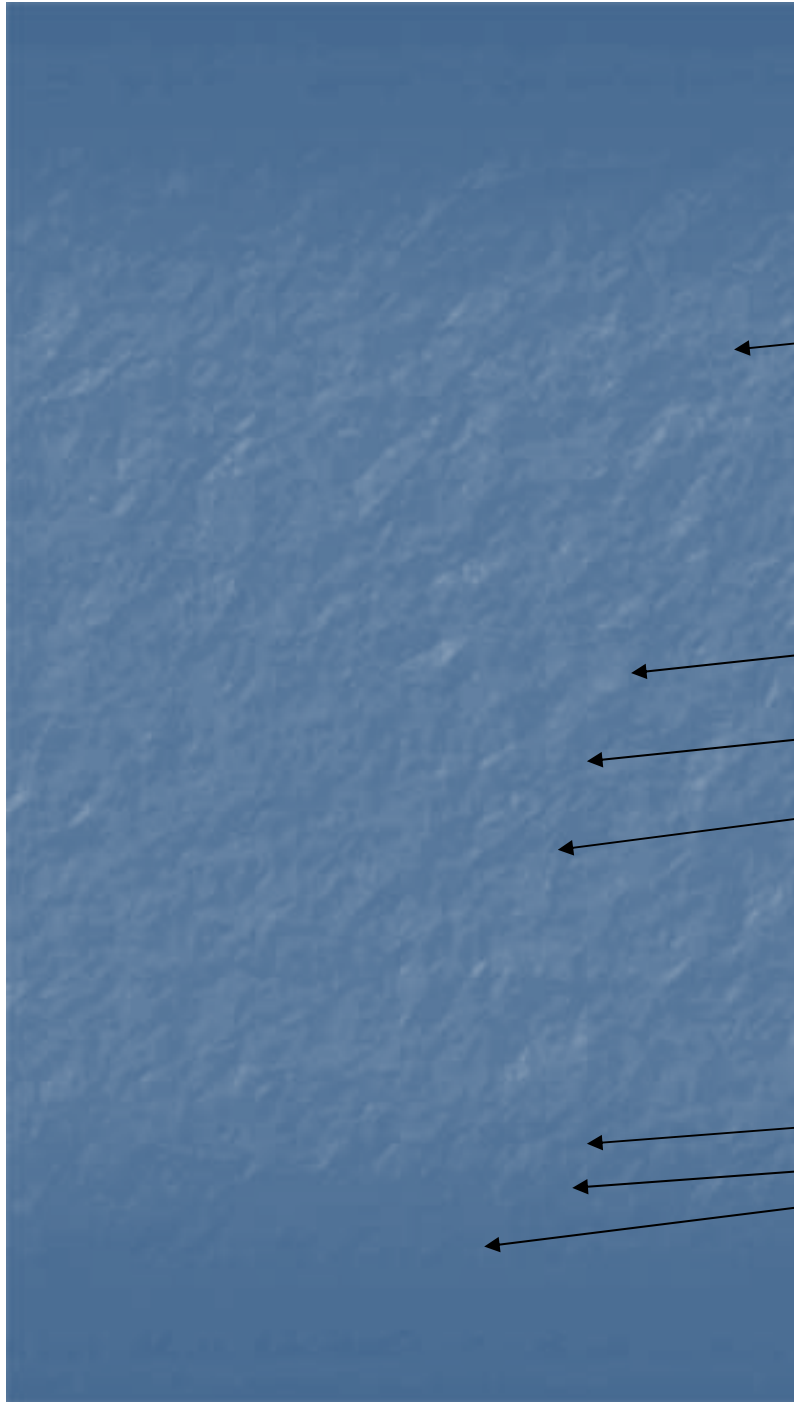
- نفوذ آب های سطحی و رسوبات به داخل درز

- بی توجهی در موقع ساخت و پر شدن فاصله درز با دیوار
- مشکل بودن تخلیه درز

در نتیجه فشار ناشی از انبساط منجر به شکستگی دیوار خواهد شد .
نحوه تعمیر :

محل درز را از قسمت بالا باز نموده و هر دو طرف را به عرض ۲۰ سانتی متر در طول پل تمیز می نمائیم .

- یک ورق با ضخامت ۱۰ میلیمتر و عرض حداقل ۲۰ سانتی متر و برابر طول پل انتخاب و از طرف پیش دال جوش ثابت می نمائیم . به طوری که طرف دیگر ورق آزاد بوده و به راحتی بتواند بر روی عرشه بلغزد ، سپس با مصالح مرغوب آسفالتی محل بالای ورق را هم سطح راه موجود (دو طرف راه) پر نموده و غلطک کوبی می نمائیم و از ایجاد افتادگی و یا دست انداز در این قسمت بایستی به طور جدی جلوگیری شود .که باعث وارد آمدن ضربه به عرشه و پیش دال نگردد.

تخریب و بازسازی تعدادی از دال پل چیخاب در محل درز انبساط

:

در بعضی از پل ها به علت های مختلف شانه پل ها دچار افتادگی می شوند. و این افتادگی باعث کم عرضی راه و پایین آمدن ایمنی و همچنین به وجود آمدن عوارض روحی و روانی زیادی می شود. این عارضه را می توان به سهولت و با هزینه ای اندک برطرف نمود که باعث ازدیاد عرض سواره رو مخصوصاً در داخل قوس ها در حد قابل توجهی میگردد که در بالا بردن ایمنی نقش مهمی خواهد داشت که علاوه بر رفع موارد ذکر شده، از نظر ظاهر شکل خاصی به راه و پل می دهد در این راستا فعالیت چشمگیری شده است.

- ۱- به منظور صرفه جویی هزینه در موقع ساخت
- ۲- کم بودن ترافیک در زمان ساخت
- ۳- پایین بودن سرعت طرح با توجه به وسایل نقلیه زمان ساخت
- ۴- عدم نیاز به اضافه عرض
- ۵- بر اثر آبشستگی شیروانی ها در خاکریزها (پل های زیرخاکی)
- ۶- بر اثر برخورد ماشین با لبه پل ها و تخریب قرنیزها یا دیوارها
- ۷- بر اثر عملیات راهداری و برف رویی و برخورد ماشین آلات راهداری با لبه های پل

اجرا :

۱- در قسمت هایی که دیوار ضامن افتادگی دارد با پاکسازی بالای دیوار و شستشوی سطح دیوار، عملیات بنایی را با عرض و ارتفاع لازم تا سطح تراز سواره رو انجام داده و سپس قسمت بالای دیوار را با ضخامت ۱۰ سانتی متر با بتن پوشش می دهیم.

۲- در قسمت های بالای دهانه پل با احتساب عرض کوله ها اقدام به احداث قرنیز بتنی در ابعاد ۳۰*۳۰ می نمایم (بایستی قرنیزها بالاتر از سطح سواره رو باشند) طول دیوارهای ضامن را میتوان تا قسمت های مورد نیاز در طول راه ادامه داد تا جایی که بر اثر آبشستگی شیروانی ها در خاکریزها (پل های زیرخاکی) افتادگی بین شانه راه و پل وجود دارد

*** در جاهایی که می توان با ایجاد پاشنه و خاکریزی اضافه عرض لازم را به دست آورد. نبایستی اقدام به احداث دیوار ضامن نمود. احداث دیوار ضامن فقط در جایی که امکان هیچگونه عملیات خاکی به وسیله دستگاه وجود ندارد توصیه می شود.

** احداث دیوار ضامن گاهی اوقات برحسب ضرورت از پایین ترین نقطه خاکریزویا از بالای دال پل های زیر خاکی شروع و تا ارتفاع مورد نیاز بالا می آید

در بعضی از پل های زیرخاکی به علت اینکه عملیات خاکریزی تراکم مورد نیاز را ندارد و لایه های خاکریز تحمل احداث دیوار از نوع بنایی را ندارند از دیوارهای گابیونی استفاده می شود

• احداث گابیون به علت سهولت کار و ارزانی مصالح و صرفه جویی در زمان و دیگر موارد مقرون به صرفه می باشد. (با توجه به اینکه گابیون ها دیوارهای پایداری در برابر هرگونه واکنشی محسوب نمی شوند توصیه می شود تا حد امکان از دیوار با مصالح بنایی استفاده شود.)

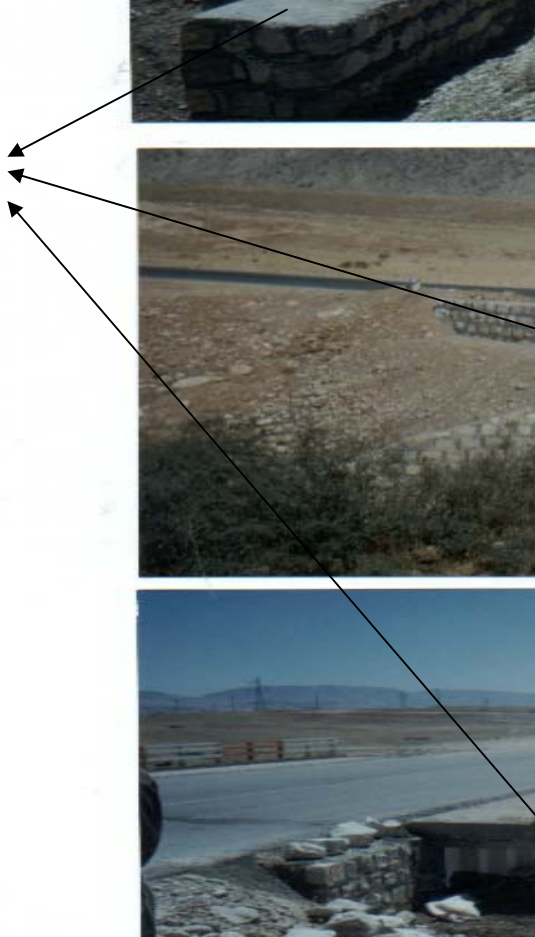
ÿ

Ô Ô
Ô

احداث دیوار در دو طرف پل به منظور جلوگیری از افتادگی و اضافه عرض شانه راه

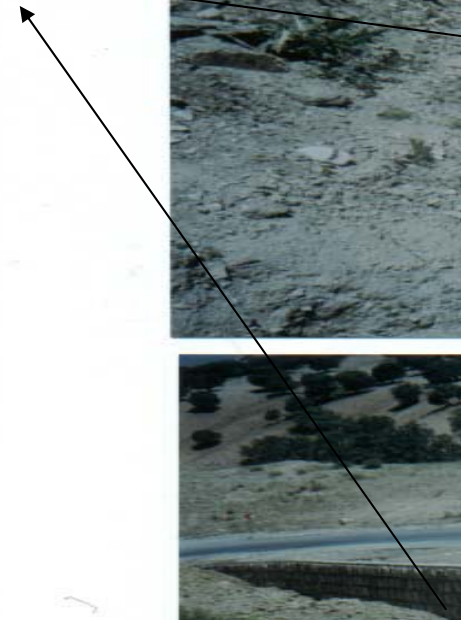

⊖

⊖

:

گابیون ها را در کناره راه ها به خاطر اضافه نمودن عرض راه و یا در مسیر رودخانه به منظور جلوگیری از آبشستگی کف رودخانه و یا به منظور جلوگیری از آسیب رسیدن به جسم راه و یا جلوگیری از رانش مصالح بر روی سطح راه و همچنین موارد دیگر مورد استفاده زیاد قرار می گیرند.

:

گابیون ها را یا به صورت طولی و یا عرض و یا کله و راسته در کنار هم قرار می دهند. گابیون از تور سیمی تشکیل گردیده و به صورت های گسترده و گوناگون به شرح زیر مورد استفاده قرار می گیرند.

۱. به صورت کلاف سرتاسری (یک قسمت در زیر کار قرار گرفته و پس از پر نمودن داخل آن قسمت دیگر را روی آن می خوابانند و به وسیله سیم هایی از جنس تور گابیون محکم دوخته می شوند به گونه ای که یک تکه سنگ چند تنی را در بستر پل به وجود می آورند. سپس قسمت بالای گابیون را (سطح نهایی) با بتن پوشش می دهند) این عمل بیشتر در کف رودخانه ها و پل ها که دچار آبشستگی شدید شده اند کاربرد دارد ولی به علت مشکلات اجرایی کمتر مورد استفاده قرار می گیرد.

۲. گابیون ها را به صورت صندوقهایی در شکل و ابعاد مختلف در آورده (ابعاد $1*1*1$ و یا $2*1*1$ و یا 1.5 و بیشتر یا کمتر) ولی معمولاً بیشتر به صورت مکعب مستطیل و در اندازه های فوق مورد استفاده قرار می گیرند.

داخل گابیون که به صورت صندوقچه ای می باشد در تراز و ردیف مورد نظر با توجه به نوع کار یا به صورت طولی و یا عرضی (کله و یا راسته) و یا یکی طولی و یکی عرضی (کله و راسته) در کنار هم قرار می دهند بهتر است ابتدا و انتهای کار ریسمان کشیده شود

و گابیون ها در یک خط راست و تراز قرار گیرند (در طول های مستقیم) سپس از سنگ های لاشه و مقاوم که با چکش به ابعاد منظم و قواره درآمده اند به صورت مرتب و ردیفی و بدون بند افتادگی و بر روی هم چیده می شوند و در فاصله های منظمی در طول و عرض و در ارتفاع سیم های مهار که به منظور محکم نگه داشتن ابعاد گابیون و جلوگیری از درفتگی و وارفتگی دوخته می شوند و پس از چیدن سنگ ها در داخل آن بالای آن را به وسیله طور سیمی که به درب گابیون معروف است محکم به بدنه می دوزند و پس از آن گابیون بعدی به همین طریق ادامه پیدا می کند.

:

- گابیون ها بایستی به وسیله سیم به یکدیگر محکم بسته شوند (طولی - عرضی - ارتفاع)

- گابیون ها بایستی به هیچ عنوان به صورت بند به بند در ارتفاع اجرا شوند.

- اگر گابیون ها به صورت راسته چیده می شوند به منظور هم خوانی و جلوگیری از بند افتادگی در قسمت های کله یک گابیون به صورت درازا و یا نصف گابیون استفاده شود.

- در جاهایی که امکان ریزش دارد حتماً در هر ردیف یکی از گابیون ها در وسط و یا ابتدا و انتها به صورت کله (دو برابر عرضی یا بیشتر) به پشت کار داخل خاکریز متصل شود.

- در هر ردیف بایستی حداقل ۲۰ سانتی متر به منظور جلوگیری از فشار خاک و واژگونی عقب نشینی نمود

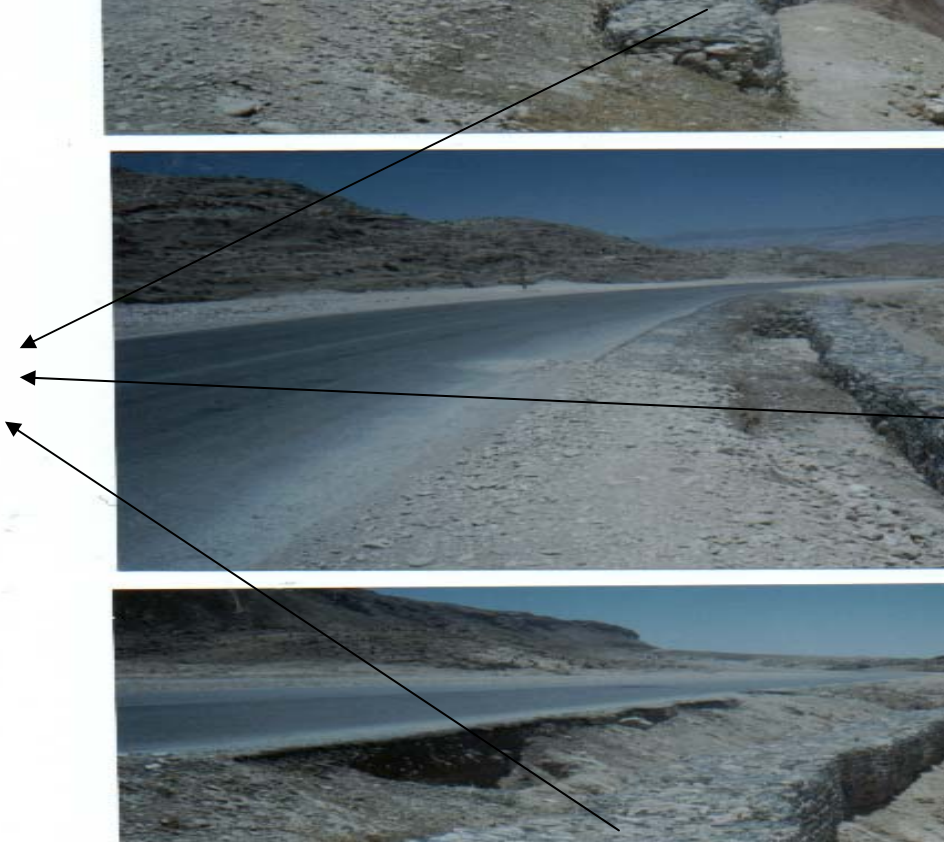
- ردیف هایی که به صورت عقب نشینی انجام می شود حتماً بایستی زیر آن با مصالح مرغوب و تثبیت شده پر شود و آن گاه ردیف دوم گابیون اجرا شود.

- در شیب ها و خاکریز ها نیازی به کندن و خاکبرداری نمی باشد. فقط محل نشیمن گابیون تخت و تراز گردد.

از کندن گودال به صورت پی سراسری به منظور گابیون گذاری خودداری گردد فقط محل نشیمن گابیون ها برداشته شود از احداث گابیون بر روی خاک های دستی و کم تراکم جلوگیری شود.

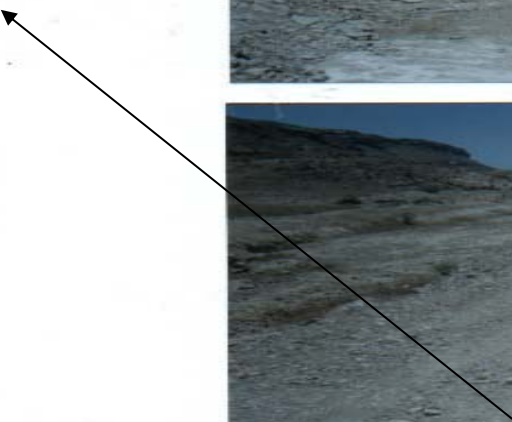
⊙
⊙
⊙   ⊙
⊙
⊙

منظور احداث
شانه راه

عواملی دیگر از خرابی ها

لایروبی و تنظیم بستر پل های بزرگ

نا مرغوب بودن جنس سنگهای بکار رفته در پل و تاثیر عوامل جوی

ô

